

valamint a nagyszombati Telegdi- és káptalani nyomda (Telegdi Miklós postillás kötete, egy magyarországi törvénygyűjtemény és Monoszló András vitairata).

A kötetben szereplő hungarikumok között találjuk még a következőket: Antonio Bonfini magyar története (két kiadásban is), Werbőczy *Tripartituma*, Székely István világkrónikája, Laskai Osvát és Temesvári Pelbárt prédikációs kötetei, Fegyverneki Izsák *enchiridionja* két kiadásban, Georg Wernernek a magyarországi vizekről írt műve, továbbá Szegedi Kis István, Náprági Demeter, Jeszenszky (Jessenius) János, Oláh Miklós, Johannes Honterus egy-egy kötete, a *Pannoniae luctus* című versgyűjtemény és szerkönyvek: egy esztergomi breviárium, egy esztergomi misekönyv, s egy Velencében kiadott zsoldárskönyv.

Mindezen hungarikumok közül csak három magyar nyelvű: Monoszló András, Székely István és Telegdi Miklós könyve. A katalógusban szereplő művek nagy része latin nyelvű, az arányokat tekintve a német és az olasz is kiemelhető, továbbá találunk még cseh, görög, héber, spanyol, lengyel, horvát, francia és többnyelvű kiadványokat is.

A művelődés-, irodalom- és könyvtörténet kutatói számára természetesen a legnagyobb érdeklődésre a possessormutató tarthat számot, s mondhatjuk, hogy ez esetben is számos művelődéstörténeti kincset tartalmaz – még akkor is, ha ezek egy része más forrásokból már ismeretek a hazai kutatók számára. Számítalan fontos, a korszak jeles személyeinek kéziratos bejegyzését olvashatjuk itt, így további új tételekkel bővíülhetnek többek között a már kiadott főúri és lelkési bibliotékák anyaga is. Az impozáns névsorból néhány: Apponyi Balázs, Balassa Bálint, Batthyány Boldizsár, Elias Berger, Beythe István, Branik György, Brodaries István, Dragonus Gáspár, Johannes Eck, Nicasius Ellebodus, Johannes Fabri (talán a bécsi püspök?), Ferenczffy Lőrinc, Anton Fugger, Hajnal Mátyás, Johannes Henckel, Illyés András, Kanijsai Pálfi János, Káldi György, Kitionich János, Kutasi János, Laskai János, Monoszló András, Mossóczy Zakariás, Nádasdy Ferenc, Náprági Demeter, Nedeczky István, Oláh Miklós, Leonhard Stöckel, Szelevényi György, Thurzó

György, Verancsics Antal, Vörösmarty Mihály, Wathay Ferenc, valamint a Bornemisza, a Czobor, a Forgách, a Kecskés, a Kopcsányi, a Listi, a Rákóczi, a Révai és a Telegdi család tagjai. Továbbá ismert ferences könyvgyűjtő barátok is fellelhetők a leírásokban (természetesen csak *ad usum*), úgymint Dúsi Jakab, Somlyai Mihály, Újlaki Imre és talán a legismertebb, Nádasdi Bálint – ámbár az ő nem szerepel a névmutatóban, mert az *F. V. Nádasdi* bejegyzést tévesen Nádasdy Ferencnek oldották fel a szerzők (így az országbírónak nem két, hanem csupán egy könyve van a kötetben).

Természetesen az egyes ferences rendházak bejegyzései is igen fontosak, hiszen ha ezen meglévő kötetek mellé tesszük az ismert könyvjegyzékeket (*Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon: 1526–1726*, Jegyzékszerű források, sajtó alá rend. Zvara Edina, szerk. Monok István, Szeged, 2001. (Adattár 19/1); *Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon: Ferences könyvtárak: 1681–1750*, Plébániák és más rendházak könyvtárai, sajtó alá rend. Zvara Edina, szerk. Monok István, Bp., 2008 (Adattár 19/3.)), akkor azok tovább gazdagítják és egyben árnyalják azt a képet, amit korabeli gyűjteményeiről tudunk.

Klára Komorová és Helená Saktorová neve a magyarországi könyvtörténészek számára is jól cseng: egyrészt a Szlovák Nemzeti Könyvtár könyvtárosai, másrészt pedig a történeti Magyarország (Felvidék) könyves kultúrájának kutatói, számos könyves katalógus összeállítói. A közreműködésükkel készült kiadványok minőségi munkák, melyeket mind a hazai, mind a külföldi kutatók hálás szívvel használnak – ahogy tehetjük ezt jelen kötettel is.

ZVARA EDINA

Szinnyei és követői, id. Szinnyei József halálának 100. évfordulójáról megemlékező centenáriumi emlékkönyv, szerk. Szőnyi Éva, Budapest, OSZK, Gondolat, 2014 (Nemzeti Téka) 185 p.

Mindannyian, akik valamilyen vonatkozásban könyvtárosnak gondoljuk magunkat, könyveket, folyóiratokat vagy egyéb információkat szolgál-

tatóknak, tudjuk, hogy bármiben volt is részünk, bármit is próbáltunk létrehozni, megerősíteni, még mindig nagy adósságaink vannak, amelyek főként az elődök munkájának, tevékenységének számbavételéből, valamint a kortársak eredményeinek megismeréséből, pontosabban mindkettő hiányából tevődnek össze. Éppen ezért csak örömmel lehet üdvözölni a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Bibliográfiai Szekciójá által kezdeményezett, id. Szinnyei József emlékére 2013-ben rendezett konferenciát, amelynek szerkesztett anyaga a Nemzeti Téka harmincadik köteteként jelent meg, Szőnyi Éva szerkesztésében.

A gyűjtemény írásainak ritmusa van, a két intézményi bevezető után három komoly írás foglalkozik Szinnyei József életével és könyvtárosi tevékenységével, majd átvezetesként a következő nagyobb egységhez, két, az évfordulóhoz kapcsolódó esemény beszámolója olvasható. A második részben három, hasonlóképpen elmélyült tanulmány szól Fitz Józsefről, Dezsényi Béláról és Busa Margitról, kitágítva a képet, s a kötetet egy tudománytörténeti összefoglaló zárja, amely a feldolgozó munka tág elméleti alapjait veszi számba.

Boka László bevezetőjével mintegy keretbe foglalja a kötet anyagát, számba véve Szinnyei művelődéstörténeti jelentőségét, különösen az Országos Hírlaptárat, valamint életrajzgyűjteményét, megnevezve és kiemelve a hazaszeretetet, amely a legfőbb indítéka volt az intézményhelyettesítő életmű létrejöttének. Szőnyi Éva, mint a Bibliográfia Szekció elnöke, két évtizedre visszamenő távlatban összefoglalja a szekció emlékezéseit: Apponyi Sándorról, Petrik Gézáról, Szentmihályi Jánosról és másokról. Mindketten beszámolnak arról is, hogy a Nemzeti Könyvtár az évforduló tiszteletére hírlapolvasóját ezentúl Szinnyei Teremnek fogja nevezni.

Gazda István az évfordulós bibliográfus tudományos életművének feltárásáról, a további feladatokról írt adatgazdag és átfogó tanulmányt, amelynek legfőbb erénye az a pontosság és következetesség, amivel Szinnyei hagyatékát a legmodernebb feldolgozási lehetőségre tekintettel felsorolja; az a kritikai jelleg, amely egyes korábbi írások hiányosságaira is utal; az a dokumentumformabeli rugalmasság, amivel

az online közlésekre és a digitalizálásra is kiterjed figyelme; az a komparatív szemlélet, amely saját bibliográfiáját összeveti a Gyurcsó-bibliográfiával, körütekintően rögzítve mindkettő értékeit és használhatóságának erősségeit.

Kégli Ferenc tágabb körben tekint Szinnyei-re, hiszen tanulmánya legalább annyira a gőzhangyáról szól, mint a kortárs Aigner Lajosról, valamint a Magyar Könyvészet akkor aktuális lehetőségeiről. A szerző megmutatja, hogy száznegyven évvel ezelőtt a könyvkereskedelem, valamint a bibliográfiai feltárás milyen soros kapcsolatban állt egymással, írása ebben a vonatkozásban az összegyűjtött adatok következtében az elsőfokú forrás szerepét tölti be, amit a gazdag jegyzetanyag is alátámaszt.

Szőgi László egy viszonylag rövid időszakot foglal össze Szinnyei életében, azt a két évet, amikor az Egyetemi Könyvtár igazgatója volt. Felidézi a kinevezéshez vezető előzményeket, az új épület szolgáltatásaival járó kényszereket, valamint a könyvtárrendezés és katalogizálás módját, valamint idejét illető, Horváth Árpáddal kialakult nézeteltéréseket. Szinnyei mintegy a véletlen következtében lett az Egyetemi Könyvtár megbízott vezetője, s ugyancsak véletlen, hogy igazgatása igen jelentős művelődéstörténeti vonatkozást kapott az isztambuli corvinák visszaszolgáltatásával. A szerző egyben cáfolja azt a közkeletű véleményt, hogy két év elteltével azért nem nevezték volna ki, mert nem volt egyetemi végzettsége; ebben inkább az egyetem konfliktuskerülése játszott szerepet.

Borsos Attila Szinnyei termi megnyitójá mellett Perjámosi Sándornak, mint egykori társ-kurátornak az Országos Széchényi Könyvtár emlékkiállítását ismertető sorai az idő megragadására szolgálnak: a rövid avató szavak és a tárlók bemutatása nyomán az utókor is képes alkothat a már elbontott, életutat és életművet bemutató kollekcióról.

A második részben Pogány György Fitz Józsefről, Vass Johanna Dezsényi Béláról, Nagy Anikó pedig Busa Margitról közöl sok forráson, saját műveken alapuló, életrajzi adatokra is tekintő tanulmányokat. Fitz József nézetei a bibliográfiáról, Dezsényi Béla hírlaptári vezetői tevékenysége, Busa Margit szerepe a Ka-

zinczy-kutatásokban megannyi fontos vonás a magyar könyvtárügy huszadik századi történetében. A közlemények sok-sok újdonságot tartalmaznak, még azok számára is, akik a felsoroltak szakmai munkásságát ismerik. Például e sorok írója megdöbbenve olvasta, hogy Busa Margit egykor az ELTE Magyar Irodalomtörténeti Intézetének könyvtárosa volt, vagyis egyik hivatali elődje a most Toldy Ferenc nevét viselő könyvtárban. Ezek után még jobban igyekszik megbecsülni magát. Azt azonban talán mások nem tudják, hogy még az első világháború előtt, 1912-ben Babits Mihály közölt egy tanulmányt a *Nyugatban*, *Magántudósok* címmel a valósággal kapcsolatot nem tartó, saját tudományukba bezárkózó, holtig tanuló, de tudásukat semmire sem használó tudósokat aposztrofálva. Ezt az írást Fitz Józsefnek Brassai Sámuelről szóló könyve váltotta ki, s Babits oly mértékben megsértette vele az OSZK későbbi első számú

vezetőjét, hogy hosszú frusztrált levélben kérte ki magának a költő szavait.

Igen érdekes, elgondolkoztató Pogányné Rózsa Gabriella kötetzáró, komoly szakmai háttérrel mozgó tanulmánya, amely a Párizsi tervezettől az elektronikus katalógusokig jut el. Csak távoli szálon, a feldolgozás révén kapcsolódik Szinnyei Józsefhez, ennek ellenére egy nyilván már őt is foglalkoztató problémát jár körül. Mivel minden katalogizálás és bibliográfiai munka az egységesítés, illetve a feladatok/adottságok szabta sokszínűség között zajlik, vajon milyen esélyei, megalapozottsága és tartalma lehet az első és csakis az első lehetőség választásának?

Az alkalmilag született, de e kötetre szakmailag véglegesített írások méltóképpen őrzik meg és továbbítják az egyik legjelentősebb magyar bibliográfus emlékét.

BUDA ATTILA